

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Pars III. De Theologia Ascetica per viam illuminativam deducente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

in caritate consistat; vita autem, quam plerumque homines vivunt, in concupiscentiis & peccatis consumatur, rectè infertur, neminem veram vitam possessurum, nisi qui vitam mutaverit; hinc Apostolus ad Eph. 4. monet: *Deponite vos secundum pristinam conversationem veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris; renovamini autem Spiritu mentis vestra, & induite novum hominem, qui secundum DEVM creatus est in iustitia & sanctitate.*

P A R S III.

DE THEOLOGIA ASCETICA
PER VIAM ILLUMINATIVAM
DEDUCENTE.

I. **E**T si DEVS Hominem ad imaginem suam atque adeò ad beatitudinem participandam creaverit, noluit tamen illam ei communicare, nisi priùs eam per fidelia obsequia promereretur, id quod in ipsa statim Hominis creatione insinuavit, dum scilicet posuit eum in *Paradiso voluptatis*, ut *custodiret illum*, id est, bene agendo, & mandata DEI servando, dignum se Paradisi illius fruitione efficeret, sicque olim in caelestem etiam Paradisum transferri mereretur.

II. Alter ergo terminus ambulationis spiritualis (in qua perfectionis studium consistere part. i. dictum est) seu *terminus per quem* incedendum, & ad perfectionem velut ultimum finem tendendum est, sunt opera bona seu virtutes supernaturales, quibus Homo ad colendum atque amandam DEVM disponitur, & adjuvatur; cum enim perfectio, ut alibi ostensum est, in caritate DEI & Proximi consistat; hæc autem Caritas obtineri non possit, nisi aliarum virtutum ministerio adjuvetur, ut in progressu patebit; meritò virtutes istæ pro termino intermedio, seu *termino per quem* ambulationis spiritualis assignantur. De quibus ulterius ex communi Theologorum doctrina supponendum, quòd in duas classes dividantur, *Theologicas* scilicet (sic dictas, quia immediate circa DEVM versantur) & *Morales* (sic appellatas, eò quòd immediate circa mores rectificandos occupentur) in quarum coincidente natura, subordinatione, & praxi ostendenda possimus

tissimus partis secundæ Theologiæ Asceticæ laboratur.

III. Porro cur via hæc *illuminativa* vocetur, duarumque causas assignant Ascetæ: Prior est, quòd per illam Homo à peccatis purgatus, habilis & idoneus effectus illuminationis divinas percipiendas (juxta illud Christi Mat. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEVM videbunt*) illius divini luminis paulatim magis experiri, imò in ipsa dicitur tutum & operum bonorum ambulare incipiat, sicque compleat Consilium Apostoli dicentis Rom. 13. *Nox (peccata) præcessit; dies autem (scu occasio bene agendi) appropinquavit. Abiciamus ergo opera tenebrarum, & induamus opera lucis. Sicut in die honestè ambulemus.* Posterior causa, quòd Homo in hac via constitutus, ut virtutes facilius, & festiusque exercere valeat, Christum, qui est *Lux* & *veritas*, *minans omnem hominem venientem in hunc Mundum*, & clarissimam virtutis ac sanctitatis idea, in tali exercitium imitandum præcipuè proponat, atque adeò ab illo, quod de se Joan. 14. dixit: *Ego sum via, veritas & vita, nec venit ad Patrem, nisi per me*: illuminetur ad dictas virtutes festissimo modo exercendas.

CAPUT I.

DE VIRTUTE IN GENERE.

I. DE hac fusè agunt Ethici, verùm quia hæc virtutibus supernaturalibus, quatenus ad finem supernaturalem conducunt, sermo est, ideo virtutis talis ad actus supernaturales honestos eliciendos inclinatæ descriptio, ut examinanti patebit, omnibus omnino virtutibus tam Theologicis, quàm moralibus convenit.

II. Porro ut virtus talis perfecta, atque omnimodis absoluta sit, tres proprietates vel conditiones debet. Prima est, ut sit *deliberata*, id est, ut non actus ipse virtutis exerceatur (hoc enim naturaliter que omni laude fieri potest) sed verè etiam propter suam priam honestatem, vel certè alienam alterius virtutis principè caritatis eliciatur. Secunda est, ut sit *diferentia*

Quoad viam illuminativam.

III

ut S. Bernardus super Cant. rectè pronuncia vit, *discretio omni virtuti ordinem ponit, modum tribuit, decorem & perpetuitatem confert. Est ergo discretio non tam virtus, quam quadam moderatrix virtutum, ordinatrix affectuum, & doctrix moralium. Tolle hanc, & virtus vitium erit, ipsaque affectio naturalis in perturbationem magis convertetur, exterminiumque natura.* Tertia est, ut sit *solida seu constans*, quod fiet, si propter occurrentes difficultates vel adversitates non facilè ab exercitio illius desistatur. Ex qua quidem proprietate vel maximè vera virtus ab apparente & fictitia discernitur, id quod eleganter nonnemo per similitudinem facierum naturalem & fucata[m] pulchritudinem habentium declaravit; sicut enim facies naturalem pulchritudinem habens, etiam si aqua calida perfundatur, non solum pulchritudinem suam non amittit, sed potius majorem efficit, fucata verò facies in tali casu totum amittit decorem; ita virtus quoque si vera sit, etiam inter adversitates suum splendorem retinet, augètque, secus verò si fucata duntaxat sit.

III. Media, quibus virtus acquiri solet, etsi multa ab Ascetis præscribi soleant, sequenti distycho comprehensa:

Exoptes, ores, meditère, opereris oportet,
Excultas crebrò, longanimis mancas.

Hæc tamen ferè ad tria revocari possunt, scilicet 1. ad *Desiderium*, quod per meditationem frequentem & accuratam præstantiæ, & fructuum ex tali virtute oriri solitorum obtinetur juxta illud Psal. 38. *In meditatione mea exarscet ignis.*
2. Ad *orationem*, per quam talis virtus incessanter petatur à DEO, à quo omne datum optimum, & omne donum perfectum descendit. Unde de virtute quoque sibi quisque dictum mutare debet, quod S. Jacobus c. 1. de Sipientia dixit: *Si quis vestrum indiget Sipientia (aut virtute) postulet à DEO, qui dabitur ei. Peccet autem in fide nihil hastans.* 3. Ad *praxin* seu exercitium; quia sicut Fabri fabricando, ita virtuosi virtutes exercendo efficiuntur. Hinc Apostolus 1. Cor. 15. fatetur: *Gratiâ & Sponsa Cant. 1. postquam trahi à Sponso per gratiam dicit, mox addit propriam cooperationem dicens: Curre in odorem unguentorum thorum.*

IV. De

IV. Denique ex his, quæ hætenus de virtute in
 muni dicta sunt, sequentia axiomata viam illuminatam
 decurrere volentibus bene notanda deduci possunt. Primum
Omnis gloria Filia Regis ab intus. Psal. 44. Nam, ut rectè
 Bernardus S. 1. de natal. S. Viçt. dixit, *Sola virtus
 gloria est; sola enim est, cui gloria iure debetur.* Hinc Romani olim duo templa, Honori & Virtuti
 ædificârunt ita constructa, ut nemini ad Honoris templum
 aditus pateret, nisi qui per Virtutis templum prius transisset.
 Secundum: *Pietas ad omnia utilis*: per quam rectè In-
 res virtutem intelligunt; hæc enim verè ad omnia utilis
 tur, cum veræ opes, quibus juxta proverbium obedire
 omnia, non divitiæ sint, sed virtutes, quas secum quis
 scientia portat. Tertium: *Virtus sibi met pulcherrima
 fructus*: quia, ut rectè Cassiodorus advertit, *fructus
 habet homo, si simpliciter apud se de bono felicitis conscientiam
 monio possit gloriari: neque subiecta est externa dispositio
 bitrio, sed in propria puritatis maiestate consistens, ab
 ribus præmia non requirit. Quid enim præmii aut boni
 etet, cum sine illa nihil bonum sit, atque ad eam nec præmii
 mereatur.*

CAPUT II. QUOMODO VIRTUTES THEOLOGICÆ SIBI MUTUO SUBORDINANTUR.

I. **R**ECTÈ SS. Patres & Ascetæ Caritatem reliquarum
 virtutum Reginam dixerunt, quia, sicut Ancillam
 prium officium est, Reginæ servire, atque ad illius
 intentionem cooperari; ita Virtutes reliquæ caritati
 vivunt, eamque juvant ad finem, qui est beneplacitum
 DEO, felicius, perfectiusque obtinendum. Prima
 intentione principalis virtus Caritas est.

II. Quia verò Caritatis hujus officium est, vel
 re DEO, eoque frui; ignoti autem nulla cupido est,
 cessariò præcedere debet virtus aliqua, quæ cogitationem
 DEVS, prout est objectum supernaturale Caritatis
 Fides, quam S. Thomas æternæ vitæ inchoationem

atur, per quam, quia in hac vita sine speciali gratia DEVS
 clarè videri non potest, obscure cognoscantur, tum ipse Deus,
 tum alia objecta, quæ ad amorem illius consequendum sunt
 necessaria aut proficua. Unde Fides rectè dicitur esse Virtus,
 quæ mysteriis revelatis propter auctoritatem DEI revelantis
 assentimur. Estque hæc virtus adeò necessaria ad perfectionem
 consequendam, ut S. Teresa, & alii plures meritò iudicave-
 rint, omnes ferè mortalium errores, & peccata ex defectu vi-
 væ Fidei oriri, seu ex hoc, quòd veritates supernaturales,
 quas DEVS de sua infinita bonitate, de præmiis bonorum, &
 suppliciiis malorù operù, de excellentia virtutù & turpitudine
 vitiorum &c. revelavit, aut non credantur, aut certè non per-
 vivam fidem recolantur, ut adeò meritò eam assiduo petere
 debeamus à DEO. & cum Apostolis clamare: *Domine, adau-
 ge nobis fidem.* Quia tamen nostra etiam Cooperatio requiri-
 tur, ideo medium ad Fidem excitandam præ reliquis efficac-
 est, si motiva credibilitatis frequèter & bene perpendantur, &
 quantum illis efficiæ ad assensum nostrum extorquendum
 insit, accuratè consideretur. Præcipuè verò ad hunc finem
 juvabit perpendere, quòd veritates à DEO revelatæ tot mi-
 raculis in toto orbe usque ad hanc horam confirmatæ, & in-
 ter tot persecutiones, sanguinisque effusiones semper incon-
 cussæ perstiterint. Præter hæc duo media verò non parùm
 juvat ad Fidei augmentum, si quod interius per assensum cre-
 dimus, exterius per confessionem, ut Apostolus Rom. 10. mo-
 net, ad salutem confiteamur; nam, ut rectè S. Vincentius Fer-
 reri advertit, Fides in corde est instar luminis lucernæ in-
 Jusi, quod, quandocunque non habet exhalationem, ex-
 inguitur.

III. Post Fidem meritò Spes velut altera virtus Theo-
 gica necessaria est; neque enim ad persecutionem alicujus
 sufficit cognoscere bonitatem ipsius, nisi etiam possibilis
 redatur acquisitio illius. Est ergo Spes virtus supernatura-
 lis, quæ sumit à beatitudinem ex gratia DEI & propriis meritis
 speramus. Hinc rectè aliqui dicunt, Fidem esse quasi duos ocu-
 lus columbæ, id est, animæ Fidelis, de quibus Cant. 4. Sponsus
 cutus est; Spem verò esse duas alas, quæ illi datæ sunt ad
 volandum in cælos, uti Apocal. 21. habetur. quem Ordi-
 nis pulchrè S. Bernardus l. 10. super Psal. qui habitat, in-
 dicat.

H

dicat, dum ait: *Dicit Fides, parata sunt magna inexcogitabilia bona à DEO Fidelibus suis: dicit Spes, mihi illa servata nam tertia quidem caritas, curro, ait, ad illa.* Porro mens ad spem hanc obtinendam efficacissimum creditur illud, quod S. Augustinus l. 10. in Pl. 91. offert his verbis: *Hac meo confidero, in quibus tota spes mea consistit: Caritas adoptiva caritas promissionis, potestas Redemptionis.* Præcipue tamen his tribus primum idem Sanctus considerare nos jubet, et caritatem DEI, quâ ita nos dilexit, ut Filium suum genitum daret, quomodo enim non etiam cum illo nobis donabit, ut Apostolus ad Rom. 8. concludit? *Et inquit S. Augustinus, quod fecit, dando scilicet Filium, quod promisit, promittendo gloriam. Si, quod plus est, tamen quod minus est, speramus.*

IV. Ultima tandem ex virtutibus Theologicis est, quæ, licet prima sit ordine dignitatis & intentionis, tamen executionis merito sequitur priores dantes, cum ad cognitionem & spem boni subsequatur perfructio, & fruitio illius. *Est ergo Caritas virtus supernaturalis, quâ DEVS propter se diligitur.* Quid autem sit diligere supradictis patet, scilicet idem velle & nolle cum diligere, tunc hæc virtus potissimum, si bonitas DEI infinita, velut fonte omnis alia bonitas creata infinities melior, & præterea etiam per experimentalem gustum (ad quod non minus requiritur generosa victoria in omni amore inordinato erga res creatas exuendo juxta illud Apoc. 2. *Vincite, et manducate manna absconditum*) divina illa & inexplicabilis dulcedine gustetur, ut S. David Pl. 33. hortatur: *Gustate, & videbitis quoniam suavis est Dominus.*

V. Ex his porro tribus virtutibus Theologicis sequentia axiomata erui possunt. Primum: *Non est possibile placere DEO, Hebr. 11. nam, quomodo placere (& amabunt) in quem non crediderunt?* Secundum: *Non possumus in eo, qui confortat nos, Phil. 4. quia, qui omnipotens & fidelis est, ut possit & velit dare etiam quod non dubitet. Sit homo, qui esse debet, & mox ei addendum propter quem facta sunt omnia.* Clarius fortè idem

Quoad viam illuminativam.

115

sensus per aliam a S. Bernardo l. 9. sup. Pl. *Qui habitat prola-*
tam sententiam exprimi posset: *Tantum per nos operabitur*
DEVS, quantum se nostra in eum fiducia extenderit. Tertium
est: *Id quisque est, quod amat:* quia amor facit unum cum a-
mato, hinc pulchrè S. Augustinus de dilig. *Si terram diligis,*
terra es: si DEVM diligis, quid vis, ut dicam: DEVS es. Quar-
tum est: *Qui amat, non laborat:* S. Aug. quia amor ita ab-
ripit mentem, ut amans vel non sentiat labores, ac difficulta-
tes, vel certè contemnat, ut amanti placere, eoque frui pos-
sit; hinc Sponsa Cant. 1. ait: *Fasciculus myrrha dilectus meus*
mibi, & non fascis, eò quòd leve pro amore illius ducat, quid-
quid laboris imminebit & doloris.

CAPUT III.

QUOMODO VIRTUTES MORALES, ET PRÆCIPUE PRUDENTIA SUBSER- VIANT CARITATI.

1. Quia ex una parte, teste S. Gregorio, amor nunquam
est otiosus, sed aut operatur magna, si est: aut, si o-
perari renuit, amor non est: ex altera verò parte idem amor
communiter, & rectè cretus esse dicitur, ideo meritò virtute
aliqua directrice opus habet, quæ ipsi ostendat, quomodo
media ad finem præfixum obtinendum oportuna eligere de-
beat, & hæc Prudentia dicitur, quæ est *virtus supernaturalis,*
docens media ad finem supernaturalem consequendum idonea
eligere. Vel, ut brevius S. Augustinus l. 1. c. 13. de lib. arbitr.
describit, est *rerum agendarum vel fugiendarum scientia.*
Hinc tria illius sunt officia, scilicet sollicitè consultare de
mediis, rectè de eorum aptitudine judicare, & efficaciter im-
perare usum seu executionem illorum. Unde Christus Matt.
24. servum prudentem & fidelem requirit; prudentem qui-
em, qui prudenter indaget, quid Dominus velit: fidelem
erò, qui id, quod eum velle intellexit, fideliter exequatur.
x quo facile patet præstantia & necessitas hujus virtutis, ut-
ore qua non modò est unum ex præcipuis instrumentis ad
perfectionem Caritatis consequendam, sed etiam præ reli-
is virtutibus hominem idoneum facit ad altissima quæque
officia

officia cum fructu peragenda, eumque ab infidiis & fratribus Diaboli ac hominum malevolorum potenter defenditur ab Ascetis sequentia. 1. Oratio juxta illud Jacobi *quis vestrum indiget sapientia postulet à DEO.* 2. Frequentis & familiaris conversatio cum Sapientibus juxta illud David Psal. 17. *Cum sapiente sapiens eris.* 3. Experientia, quam cognoscitur, quem successum sortita sint media, quis adhibuit; ex hoc enim discit media apta ab ineptis discernere. Quia verò talis experientia non nisi per longum tempus ordinariè acquiritur, ideo dictamina Sapientum quæ ipsi per experientiam hauserunt, Posterisque tradunt, memoriæ tradenda, & suo tempore præ oculis habenda sunt.

III. Ex dictis sequentia axiomata erui possunt prudentiæ exercitio. Primum: *Salus, ubi multa consilia, cum multi plus videant, quàm unus, hoc ipso minus riculum errandi incurritur, si plures in consilium vocentur.* Secundum: *Nemo bonus iudex in propria causa, hinc Salomon Prov. 3. suadet: Ne initaris prudentia tua, & ne superbia temetipsum;* quia scilicet amor proprius plerumque veritatis obtutum hebetat, & lumen rationis obsecat. Tertium: *Melior est vir prudens, quàm fortis.* Sap. 6. quia Fortitudo plus damni, quàm utilitatis afferet; prudentia vero per consilia interdum efficere, & declinare poterit. Quarto: *Non est consilium, non Prudentia contra Dominum;* quia hoc ipso, quòd tale consilium sit contrarium, apprehendet Sapientes in astutia eorum, & consilia dissipabit. Job. 5. Quintum: *Astutus omnia agit consilio;* Prov. 13. quia Sapientia, teste Salomone Prov. 13. suadet: *Fili sine consilio nihil facias, & post factum non doleris.* Eccl. 32. Sextum: *Nunquam nocuit cautela;* quia Cautio proprium officium sit, impedimenta, quæ bonam impediunt, avertere, hæc autem sint innumerabilia, sicuti haud dubiè est, cautè semper ad ista impeditur, quàm ea negligendo, se temerè in periculum præcipitare,

CAPUT IV.

QUOMODO JUSTITIA CARITATI SUBORDINETUR, ET SUBSERVIAT.

Quia DEVS vult, ut se tum in seipso, tum in Proximo tanquam imagine sua amemus, atque erga utrumque varias actiones vel ab ipso præceptas, vel certè per modum consilii dictatas exerceamus, hinc virtus necessaria est, per quam cuique tribuamus, quod ipsi quocunque titulo debetur, & hæc Justitia vocatur, latius eam sumendo, prout Justitiæ strictè acceptæ, de qua infra dicitur, opponitur, estque *Virtus supernaturalis inclinans ad id, quod cuique debetur, tribuendum.* Quia verò Personæ, quibus tale debitum persolvere tenemur, sub variis titulis & rationibus formalibus considerari possunt, hinc variæ etiam species hujus virtutis rectè ab Ascetis assignantur, ut mox patebit.

§. I.

Quomodo Justitiæ Virtus jus suum DEO tribuere doceat.

I. Prima Persona, cui Justitia jus suum tribuere docet, DEVS est, qui, quia est Author vitæ nostræ, atque adeo velut Dominus illius liberum de ea disponendi arbitrium habet, meritò Supremum adorationis, vel, ut alii vocant, Patriæ cultum requirit; ad quem quidem cultum Religio ordinatur, ideoque definitur *Virtus supernaturalis inclinans ad debitum cultum DEO tanquam omnium rerum principio exhibendum.*

II. Exhibetur autem illi hic cultus à Religione per sequentes actus. 1. Per *Devotionem*, quæ est promptitudo mentis in omnibus, quæ ad divinum cultum & obsequium pertinent. 2. Per *Orationem*, quæ est elevatio mentis ad DEVM, quâ decencia ab eo petuntur, habetque vim infallibilem impetrandi, si necessaria ad salutem, pro se, cum constantia, fiducia ac pietate petantur. 3. Per *Adorationem*, quæ coram DEO velut Authore bonorum omnium nos prosterni-

sternimus. 4. Per *Sacrificium Missæ*, quo DEO tum corpus, tum sanguinem Filii sui in SS. Eucharistia existentem consecrationem offerimus; Estque hoc Sacrificium ideopotentissimum Religionis actus, quia omnes perfectiones veterum Sacrificiorum eminentissimè continet; est enim immitis Sacrificium Latrepticum, quia per id summum, quod possumus, DEO honorem exhibemus. Est *Rememoratio* quia est commemoratio cruenti Sacrificii in Cruce à Christo oblato. Est *Eucharisticum seu Laudis Sacrificium*, quia per dignissimo modo grates DEO pro acceptis beneficiis offeruntur. Est *Propitiatorium*, quia in condignam satisfactionem DEO pro nostris & aliorum peccatis offertur. Est etiam *Impetratorium*, quia per illud DEO oblatum tantum ritualia, quam temporalia bona copiosè impetramus. Per *susceptionem & administrationem Sacramentorum* DEVM tanquam Authorem gratiæ per Sacramenta operantem, & mentium nostrarum Sanctificatorem agnoscimus & honoramus. 6. Per *Oblationem Primitiarum & Altarium*, quibus Ministros Altaris sustentamus, atque ipsam quam Administris DEVM veneramus. 7. Per *Præces* cunque honestas, ac pia, maximè Religiosorum. 8. Per *Intercessionem*, quo urgente necessitate, vel alia gratia DEVM tanquam infallibilem Testem alicujus rei invocamus, & adducimus. 9. Per *Admirationem seu Obsecrationem*, quâ DEVM per quosdam titulos, v. g. per ipsam suam bonitatem, aliâque perfectiones obsecramus, ut aliquod bonum concedere dignetur, estque hic modus sanctissimus orandi. 10. Per *Laudem*, quâ DEVM ob ipsas suas perfectiones & mirabilia opera, Hymnis & Cantibus ritualibus colimus, ut nos ad reverentiam ac fervorem generatione Summi Regis excitemus. 11. Per *Gratias*, quâ pro acceptis beneficiis gratias ei persolvimus. 12. Per *Pœnitentiam*, quâ detestamur peccata, quatenus ipsa sunt DEI, atque ad debitam satisfactionem eidem præstitam offerimus.

III. Ex quibus omnibus patet, Religionem præstantissimam esse, circa præcipuum objectum, nempe ipsum DEVM, quod tanquam circa objectum formale quod (hoc quod)

tutum Theologicarum proprium est) sed circa objectum & finem cui versatur, & præterea singularem habet gratiam ad supernaturalia dona, gratiasque Homini impetrandas, quæ sunt perfectissima instrumenta ad perfectionem, ipsamque adeo supremam felicitatem obtinendam.

IV. Pro ipso verò Religionis exercitio facilius peragendo, sequentia axiomata, si bene ponderentur, non modicè juvabunt. Primum, *Numinis est cultus pulcherrimus optima virtus*: quia scilicet hic cultus est *purissimus*, utpote omni notabili labe carens; *Amplissimus*, utpote omnia Hominis virtuosæ opera complectens. Et *longissimus*, utpote toto vitæ tempore, & quidem etiam diu, nocturneque durans. Secundum, *Rectè novit vivere, qui rectè novit orare*: quia per Orationem veram partim impetratur efficax & copiosa gratia ad rectè vivendum necessaria; partim percipitur gustus quidam vitæ spiritualis & cælestis, atque adeo excitatur animus ad terrestres voluptates spernendas juxta notum axioma: *Gustato Spiritu desipit omnis caro*. Tertium, *Sic nos visitat DEVS, sicut eum colimus*: ita Ecclesia in Hymno Festi Corporis Christi precatur: *sic tu nos visita, sicut te colimus*: quia cum Deus liberalissimus sit, nihil sibi gratis, præstitum esse permittit, atque adeo tantò liberaliorem se exhibet, quantò liberaliùs illi debitus cultus præstatur. Et hoc est, quod Christus Matt. 6. indicare voluit, dum dixit: *Quærite primum Regnum DEI, & iustitiam eius, & hæc omnia adiciuntur vobis*.

§. II.

Quomodo Justitia ad jus suum Creatis rebus tribuendum inclinet.

I. Non minùs verò Justitia ad jus suum Creaturis rationalibus tribuendum inclinat; Hinc enim, sicut varii sunt tituli, ob quos iisdem jus suum tribuere vel conservare tenemur, ita variæ quoque Justitiæ hujus latiùs acceptæ species exurgunt. Nam 1. quia principalem inter Creaturas spirituales locum habent Cœlites, quibus ob singularem, quam in Cœlis adepti sunt, excellentiam, & pro nobis intercedendi potestatem singularis haud dubiè cultus & veneratio debetur, pro hoc officio *Dulia*: respecta B. Virginis verò ob ex-

traordinariam, & multum supra alios Sanctos eminentem dignitatem *Hyperdulia* assignatur. 2. Quia inter eos Homines, qui in terris versantur, primum locum merito tenent Parentes, utpote vitæ corporalis Authores; Secundum Superiores, quos Parentum loco veneramur; Tertium Benefactores. Quartum Amici: Quintum alii, qui aut ætate, aut dignitate, aut Sapientia, aut virtute nobis majores sunt. In respectu Parentum *Pietas*, respectu Superiorum *Obedientia*, respectu Benefactorum *Gratitudo*, respectu Amicorum *Amicitia* seu mutua duorum benevolentia, respectu aliorumque *Observantia* assignatur; quarum omnium officiorum debitum Personis sibi correspondentibus cultum, officium exhibere. 3. Quia, si Homines præcisè considerentur, ut eandem vitam sive naturæ, sive gratiæ participant, iterum officia erga illos præstari possunt, hinc variaz species Justitiæ exurgunt. Nam in quantum eis bonum communi mus, & bonum suum statum gratulamur, communi sumus, & bonum suum statum gratulamur, communi sumus, *Caritas*; in quantum suaviter & jucundè cum iisdem communi sumus, *Affabilitas*; in quantum miserias eorum subleamus, *Misericordia*; in quantum sincerè & absque dolo communi sumus, *Simplicitas*; in quantum id, quod in mente habet apertè exponimus, *Veracitas*; in quantum bonam famam, aliâque illius bona intacta relinquimus, & iniuste ablata restituimus, *Iustitia* strictè accepta, & in quantum denique bona nostra libenter & largè illis communi sumus, *Liberalitas* appellatur.

II. Ex his virtutibus sequentia axiomata erui possunt: *Melior est obedientia, quam victima*: quia si victima aliena caro immolatur, quod adeò difficile non est, obedientiam autem propria voluntas sacrificatur, quod magna violentia, & insigni sui victoria non contingendum: *Invitat ad magna, qui gratanter suscipiunt*: Cassiod. ep. 4. quia, ut S. Chrysostomus ho. 8. in epistola Iosif. testatur, *DEVS exigit à nobis gratitudinem, non per se celebratione opus habeat, sed ut, quidquid est lucrum ad nos redeat, & dignos nos faciamus maioribus subjectionibus* Numina intrans in mare, ut iterum fluant. Tertium: *Discordia res parva crescunt: discordia maxima delenda sunt* quia per mutuam caritatem benedictio & assistentia

copiosius obtinetur: tum quia per talem conjunctionem virtus unita fortior efficitur, tam ad ordinarias functiones rite perficiendas, quam ad obstacula contraria, hostesque fortiter repellendos, nam Frater, qui adjuvatur à Fratre, quasi civitas firma, teste Salomone Prov. 18. Quartum: *Melius est parvum cum iustitia, quam multi fructus cum iniquitate* Prov. 16. quia, quod iuste acquisitum est, benedicet DEVS; quod autem contra ipsius voluntatem obtentum est, benedictione carebit, atque adeò radicem agere non poterit; hinc jam olim commune erat proverbium, malè parva malè dilabi. Quintum: *Quà mensurà mensi fueritis, eadem remetietur vobis.* Luc. 6. quia DEVS, qui omnia, quæ uni ex minimis facimus, sibi facta putat, à liberalitate Hominum se vinci non patitur, sed velut fertilis ager obsequia sibi exhibita decuplo fructu compenfat; hinc rectè Apostolus 2. Cor. 9. ait: *Qui parvè seminat, parvè & metet: & qui seminat in benedictionibus, in benedictionibus & metet.*

CAPUT V.

QUOMODO FORTITUDO CARITATI
SUBORDINETUR.

I. Inter alia ad caritatis perfectionem requisita media merito non postremum censeari debet, impedimentorum, quæ dictæ virtutis exercitio præcipuè obstant, efficax remedium. Quia verò, teste S. Augustino in serm. de S. Vincentio, *duplicem aciem producit Mundus contra Milites Christi; blanditur enim, ut decipiat: terret, ut frangat. Non nos teneat voluptas propria, non nos terreat crudelitas aliena, & victus est Mundus. Ad utroque aditus occurrit Christus, & non vincitur Christianus.* Ideo ad hæc duo impedimenta removenda pariter duas virtutes sapientissima DEI Providentia subministravit, quarum prima est Fortitudo, quæ labores, mortisque pericula constanter suscipiuntur, & perferuntur; variâque sub specie continet, prout scilicet variâ difficultates sese offerunt, quæ ipsius adjutorio sunt superandæ; nam vel difficultas oritur ex ipsa substantia operum, & tum ad hanc superandam *Magnanimitas* ordinatur: vel ex sumptibus faciendis, & ad hanc difficultatem tollendam *Munificentia* datur:

vel ex timore & anxietate de eventu operum, & pro hinc
 derandis *Securitas*, quâ pacatè & tranquillè magna operum
 tutis aggredimur, servit: vel ex malorum, quæ perpetua
 sunt, qualitate ac multitudine, & contra hæc *Patientia* ju-
 nit, ac roborat: vel ex temporis diuturnitate, & pro hoc
 cenda *Longanimitas* juvat: vel ex continuatione Operum
 hanc difficultatem *Perseverantia* tollit, vel minuit. Vel
 nique ex ipsa cordis humani mobilitate ad opus deserendum
 aliudque suscipiendum impellente, & pro hoc impeditur
 removendo *Constantia* præparata est.

II. Ex quibus virtutibus sequentia erui axiomata
 sunt. Primum: *Melior est patiens viro forti*: quia ad
 externos vincendos robur corporis adhibetur; ad patiens
 autem animi fortitudine opus est, quod utriusque præclarum
 cum perfecta victoria sit, de semetipso triumphare.
 dum: *Perfectio maxima in minimis*: quia in his eligitur
 perficiendis, & ad majorem DEI gloriam ordinandis
 difficultas superanda est; hinc, ut rectè S. Valerianus
 tit, semper virtus magna in minoribus experimentatur
 &, ut S. Chrysostomus ait, DEVS omnia facit, & lætatur
 ex minimis nos coronet, dicatque cum veritate: *quod
 pauca fuisti fidelis, super multa te constituam*. Tertium
cura mens quasi iuge convivium. Proverbia 15. quia nullum
 num cum delectatione percipitur, ubi malum ablatum
 sententia inferendum formidatur; hinc teste Salomone
*Melior est buccella sicca cum gaudio, quam domus plena
 tristitia*. Exemplum præbuit Damocles Dionysii Regis ser-
 vus, qui ad Regiam mensam sedenti omnem ad Epulas appeten-
 tiam pensus ex seta Equina super caput nudus gladius suspen-
 dit. Quartum: *Finit coronat opus*: quia, ut rectè S. Gregorius
 mor. advertit, *in cassum bonum agitur, si ante vitæ finem
 deseratur: quia frustra velociter currit, qui prius non
 metas venerit, deficit*. Et quid mihi prodest, inquit, si
 si sata viridantia spem messis ostendant, & mox sub
 tempore subita vel aëris intemperie, vel pluviarum
 ne decipiant? Hinc meritò Christus dixit Luc. 9. *ne
 qui mittit manum ad aratrum, & respicit retro, non
 regno DEI, & S. Hieronymus l. 1. contra Jovinianum: *in
 nis non quæri initia, sed finem & perseverantiam*.*

CAPUT VI.

QUOMODO TEMPERANTIA CARI-
TATI SUBORDINETUR.

I. Alterum impedimentum perfectionis est inordinatus illicitarum delectationum amor, ut supra dictum est, ad quem cohibendum Temperantia ordinatur; hinc à S. Augustino definitur, *affectio coercens & cohibens appetitum ab iis rebus, quæ turpiter appetuntur*. Quia verò variaz admodum res sunt, quæ inordinatè appeti possunt, ideo variaz quoque Temperantiæ species reperiuntur; nam si quidem appetitum à cibis inordinatè appetendis cohibeat, *Abstinentia*: si à potu, *Sobrietas*: si à Venereis Voluptatibus, *Castitas*: si ab aspectu, Verbo, aut tactu impudico, *Pudicitia*: si ab omni corporis voluntaria pollutione, *Virginitas*: si ab iræ motibus, *Mansuetudo*: si à nimio studendi, & cognoscendi desiderio, *Studiositas*: si à loquendi excessivo pruritu, *Taciturnitas*: si à ludis, jocis, & aliis inordinatis corporis motibus, *Modestia*: & tandem si ad obtinendam à sensualibus delectationibus continentiam variaz corporis afflictiones adhibeantur, *Maceratio* appellatur.

II. Ex dictis sequentia pro Ascepsi axiomata erui possunt. Primum: *Qui abstinet est, adiciet vitam*: Eccl. 37. non corporalem duntaxat, sed spirituales etiam gratiaz, gloriæ, & famæ; quia tantum virtuti & famæ adijcitur, quantum cupiditati detrahitur. Secundum: *Prima virtus Monachi est, Hominum iudicia contemnere*: quia, cum hæc plerumque falsa & sibi adversantia existant, fieri non potest, ut rectè agat, & perfectè, qui perfectis æquè ac imperfectis placere appetit. Greg. hinc rectè dixit nonneimo: *Non quàm multis placeas, vide, primis, sed quibus*. Tertium: *Qui se humiliat, exaltabitur*: quia inquit, quò fidelitè quis omnia DEO, & non sibi attribuit, tantò *magis se sublevari sentiat*. Quartum: *Vbi Christus est, ibi modestia est*: quia etiam, quando Palatia foris eleganter exornata ac, si respicimus, magnum quendam Dominum in iis habitare crederemus, *humiliamus*. Quintum: *Qui non offendit in verbo, perfectus est*: Jac. 2. quia ex abundantia cordis os loquitur, atque adeò perfecta locutio meritò magnam etiam in animo latentem virtutem

virtutum apparatus, qualis ad perfectam locutionem
ritur, arguit. Sextum: *Reste novit loqui, qui recte novit
cere*; quia & tempus ad dicenda prius consideranda, &
tem loquendi ex aliorum sermonibus addiscendam
Hinc & aves auscultando cantum discunt.

CAPUT VII.

DE TENTATIONIBUS SPECIALIBUS
VIÆ ILLUMINATIVÆ.

I. **Q**uadruplicis generis tentationes huic viæ illu-
tivæ specialiter sunt infestæ. Prima est *in-
tia* tentatio; cum enim is, qui in hac via constitutus est,
vertat se crevisse in perfectione, atque adeo majorem
ritatem, gravitatemque spiritualem assumere debere,
dum est, ne, dum exercitia aliqua viæ purgativæ propo-
mittit, etiam alia proposita salubria, piâque exercitia
velut hunc statum & viam minus decentes omittat.
diligenter vigilandum erit, ne, dum ad majora bono-
renda impellit Adversarius, majoribus simul & mino-
privet. Nihil ergo sive de ordine diurno, sive de nocturno
spontaneis exercitiis immutandum, nisi manifestè
gratiam invocata, & maturam deliberationem
fam spes boni notabiliter majoris appareat; eoque
res & industria tota convertenda, ut non tam nova
tur, quam novo fervore, & majori perfectione adma-
tur, eumque in finem tritum Ascetarum Axioma
obversetur, quo dicere solent, DEVM adverbia magis
verba ab Hominibus expetere, id est, non tam attentè
quam qualiter fiat.

II. Altera tentatio *Tepiditatis* est, quæ, si ulli
aut statui, huic certè illuminativæ vel maxime in-
dum idem ferè his contingit, quod viatoribus solet
ut scilicet magna alacritate iter auspicantes, tam-
languere, atque de celeritate ambulationis remittunt
ant, quanto longius sunt progressi, id quod optimè
S. Bernardus ser. 3. de Annunc. sic loquens: *Tepiditas
cessu temporis à fervore Conversationis nostræ, paulatim
gescit caritas, abundat iniquitas, ut consummationem*

Spiritu cœperamus: inde enim est, ut minus ea sciamus, quæ à DEO donata sunt nobis, inde voti pariter, & ingrati, Timorem Domini relinquimus, religiosam omittimus solitudinem, verbo- si, curiosi, faceti etiam Derañtores & Murmuratores, vacan- tes nugis, fugitantes labores disciplina, quoties sine nota id licet, quasi verbò confessim sit etiam sine noxa. Quare ut huic ten- tationi fortiter resistat Asceta, ante omnia gravitatem & pe- riculum hujus Acediæ spiritualis bene perpendat, id quod ex sequentibus Cassiani coll. 4. c. 19. verbis colligere poterit: Rectissime pronuntiatur esse deterior (tepidus cum frigidus Pec- catore comparatus) quia facilius ad salutarem conversatio- nem, ac perfectionis fastigium carnalis quis accedit, quam is, qui professus Monachum, nec tamen viam perfectionis arripit- eus secundam regulam disciplina, ab illo semel spiritualis ignis fervore discessit. Ille namque corporalibus vitiis humiliatus, atque immundum se sentiens contagione carnali, ad fontem vera purificationis, ac perfectionis culmen quandoque compunctus ac- currit. Nam qui semel tepido exorsus initio, non ea humilitate ac fervore, quo debuit, iter professionis arripuit, infectus semel hæc miserabili lue, & in ea quodammodo resolutus, nec ex se ulterius perfecta sapere, nec alterius poterit monitis erudiri, di- cit enim, quia dives sum, & nescit, quia miser est, & miserabi- le, in eo factus seculari deterior, quod nec miserum se, nec cœ- parum etiam proderit, si apud se consideraverit, quantopere sibi displiceat tepida aliorum conversatio inspecta, quod te- medium S. Gregorius sequentia S. Jobi verba explicans sua- lit! Scribitur in Iobo Considerate semitas Theman, Austri, in- quam, sive teporis, quia, quæ in nobis minus disiudicanda cre- dimus, quàm sint turpia, in aliorum actibus cognoscimus. Sit- que sit, ut ad semetipsum mens redeat, & agere, quod reprehen- dit, erubescat: quasi enim à speculo facta facies displicet, cum- mens à simili vita, in seipsa, quod averteretur, videt. Sequatur ergo, quisquis hac tentatione pulsatur, S. Augustini in Psal- 106. consilium dicentis, Agnosce te in illa tentatione cadit, sem adest, & clama ad Dominum, ut de necessitatibus tuis etiam sic liberet te. Et de hac tentatione liberatus cum fueris, confi- taris illi miserationes eius.

III. Tertia tentatio illusionis est, quæ per fallacem speciem

speciem alienæ salutis procurandæ in neglectum propriæ salutis Diabolus inducere conatur; quare specialiter hinc laudandum erit, rogandusque DEVS, ut introducat cum Spiritu in cellam vinariam, & ordinet caritatem, ostendendo quod licet, quàm parùm profit, imò quàm stultum sit, ut misericordiam etiam universum quis lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiat, cum utique quisque sibi proximus sit, atque caritas quoque à seipso incipere debeat.

IV. Quarta tentatio est *subditorum humanorum timor & timor*: cum enim ij, qui volunt piè vivere in persecutionem sint passuri, teste S. Paulo 2. Tim. 3. ab inimicis, quorum tepida conversatio à fervore taliter vivendi reprobatur, meritò contra ejusmodi respectus mature mature mare debet is, qui vitam professioni suæ conformem esse re voluerit. Hinc non immeritò antiquiores Ascetici (lemni axiomate habebant, primam virtutem esse Modestiam (aut cujuscunque alterius piè vivere volentis) Homini iudicia contemnere, exemplo scilicet S. Pauli 1. Cor. 4. *Mihi autem pro minimo est, ut à vobis iudicer, aut iudicari meo die. Et iterum ad Galat. c. 1. An quero Homini placere? si adhuc Homini placere, Christi servus non*

CAPUT VIII.

DE TERMINO VIÆ ILLUSTRATI
NATIVÆ.

I. **T**erminus iste in tribus præcipuè capitibus consistit, quorum primum est *facilitas in virtutibus exercendis*, cum enim facilitas hæc non nisi ex habitu per frequentem actus generato oriatur, meritò non modicam in studio profectum arguit, maximè si contraria vitia omnino extincta, aut certè magna ex parte suppressa tantur, cum juxta S. Augustinum & alios, *augmentatio sit diminutio cupiditatis, & perfecta caritas nulla est* & sic de aliis virtutibus loquendo.

II. Alterum caput, in quo terminus viæ illustrati consistit, est *ablactatio spiritalis, & solidi cibi assumptio*, quo termino locutus est Isaias c. 28. dum dixit: *Quæ scientiam?* (Asceticam-nempe, seu scientiam Sancti

quem intelligere faciet auditum? (solidiorum scilicet ac sublimiorum doctrinarum) ab lactatos à lacte, avulsos ab uberibus. Et S. Paulo ad Hebr. 12. Perfectorum autem solidus est cibus, eorum, qui pro consuetudine exercitatos habent sensus ad discretionem boni ac mali. Consistit autem hæc ab lactatio in hoc, ut non tantum abstrahatur appetitus à sensibilibus bonis (qualia sunt munuscula sacra, recreationes, haustus extramensam, somnus prolixior, favores Superiorum, laudationes de profectu, conniventia in erratis minoribus) sed etiam à spiritualibus, ut sunt consolationes, lumina spiritualia, devotiones sensibiles, gustus in exercitatione sancta, doctrina & alia talenta, quæ velut nuptialia ornamenta cautè & verè cundè usurpanda sunt.

III. Tertium denique caput est *morum ac iudicii gravitas, maturitasque*: de quo termino S. Paulus 1. Cor. 13. Locutus est dicens: *Cum essem parvulus, loquebar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus. Quando autem factus sum vir, evacuavi ea, quæ sunt parvuli, omnem scilicet levitatè, tam in cogitationibus (pura inutilia ac vana desideria aut speculationes rerum nihil ad Spiritum proficientiam) quam in verbis (uti sunt curiosarum ac facerarum rerum narratiunculæ, assentationes, aulicisimi, & similes) ac moribus (uti sunt leviculi risus, curiosi aspectus, jocosus tactus, festinus nimium incessus, effusa comestio, immodica oratio) studiosissimè vitando; ut verè impleat S. Augustini monitum in Regulis datum, dum dixit: *In omnibus moribus vestris nihil fiat, quod cuiusquam offendant aspectum, sed quod vestram deceat sanctitatem.* Cum enim teste S. Gregorio Naz. ep. 193. *ubi Christus est, ibi modestia quoque sit; via illuminativæ autem præcipuus scopus sit Christi in virtutibus vitatio, meritò de hac via perinde ac de Monasterio dici debet posse cum S. Hieronymo in epist. ad Rusticum: De Monasteriorum huiusmodi volumus egredi Milites, quorum habitus, sermo, vultus, incessus doctrinæ virtutum est.**

**

PARS